הַמַּאֲמָר
הַשְּׁבוּעִי

תורה י"ב

לקוטי מוהר"ן תניינא

שבוע פרשת ויקרא

צוות המאמר השבועי:

חברי המערכת: מנחם מענדל רוזנצויג, אחיה מרקוביץ׳ ואביעד בר לוי.

כותבים: אשחר שפירא, אליוסף גל, ויוסף ברוך שטקל.

הגהה ועריכה לשונית: ישראל מאיר אופן, לוי יצחק וינגורט ועפר בן יעקב.

עיצוב ועימוד: איתמר סלע ואליה חי אופן.

הו״ל: שילה קליין ואהרן רוזנצויג.

הפקה: שלם נחמן הראל.

בע"ה

פותחים את בין הזמנים, עם התחדשות מיוחדת של **ראש־חודש**, התחלת חומש חדש - ויקרא, **ואפילו יום־הולדת**!

לכבוד א' ניסן - יום ההולדת של רבי נחמן מברסלב - אנחנו לומדים **תורה נפלאה ויסודית** מתורתו הגדולה, תורה "**איה השה לעולה**" מספר **ליקוטי מוהר"ן** חלק ב, תורה יב.

התורה שלנו מלמדת אותנו איך לקום ממקומות שנראים קצת **אל־חזור**.

נלמד איך הקב"ה בורא את העולם, וכיצד יתכן שמקומות שלכאורה סותרים ומנגדים לה' יתברך - גם הם מספרים כבוד א־ל, שהרי "מלא כל הארץ כבודו".

זכינו והתורה קשורה גם לפרשת ויקרא, ועוסקת במהותו של **קרבן עולה**, מתוך הקשר בפנימי שלו לשה בעקידה "**ואיה השה לעולה**".

בהמלצה אישית, התורה נוגעת בשאלות ו'סיבוכים' שאנחנו פוגשים בהפתעה כשיוצאים מהישיבה לבין הזמנים. ראו נקודה למחשבה.

שבוע טוב ומבורך!

פתיחה אביבית ומשמחת!

תורה י״ב

רבי נחמן מברסלב – לקוטי מוהר״ן תניינא

מבואר

כְּשֶׁאָדָם הוֹלֵךְ אַחַר שִׂכְלוֹ וְחָכְמָתוֹ יוֹכַל לִפֹּל בְּטָעוּתִים וּמְכְשׁוֹלוֹת רַבִּים וְלָבוֹא לִידֵי רָעוֹת גְּדוֹלוֹת, חַס וְשָׁלוֹם וְיֵשׁ שֶׁקִּלְקְלוּ הַרְבֵּה כְּגוֹן הָרְשָׁעִים הַגְּדוֹלִים מְאֹד הַמְּפֻרְסָמִים, שֶׁהִטְעוּ אֶת הָעוֹלָם וְהַכֹּל הָיָה עַל יְדֵי חָכְמָתָם וְשִׂכְלָם וְעִקַּר הַיַּהֲדוּת הוּא רַק לֵילֵךְ בִּתְמִימוּת וּבְפְשִׁיטוּת, בְּלִי שׁוּם חָכְמוֹת וּלְהִסְתַּכֵּל בְּכָל דָּבָר שֶׁעוֹשֶׂה, שֶׁיִּהְיֶה שָׁם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְלִבְלִי לְהַשְׂגִּיחַ כְּלָל עַל כְּבוֹד עַצְמוֹ רַק אִם יֵשׁ בָּזֶה כְּבוֹד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעֲשֶׂה, וְאִם לָאו לָאו וַאֲזַי בְּוַדַּאי לֹא יִכָּשֵׁל לְעוֹלָם וַאֲפִלּוּ כְּשֶׁנּוֹפֵל, חַס וְשָׁלוֹם, לִסְפֵּקוֹת וְיֵשׁ שֶׁנְּפִילָתוֹ גְּדוֹלָה מְאֹד מְאֹד, רַחֲמָנָא לִצְלָן שֶׁנּוֹפֵל לִסְפֵּקוֹת וְהִרְהוּרִים, וּמְהַרְהֵר אַחַר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אַף עַל פִּי כֵן הַנְּפִילָה וְהַיְרִידָה הִיא תַּכְלִית הָעֲלִיָּה

כאשר הדבר שמנחה אותי בחיים הוא השכל וההבנה שלי, מה שטוב לי - אני עלול ליפול למקומות מאד נמוכים. כמו שראינו כמה וכמה אנשים שבעקבות תיאוריות שלהם, וביטחונם העצמי באותן תיאוריות - הם החריבו ופגעו בכל העולם (ראה נאצים, קומוניזם, וכן כמה פילוסופים).

עיקר היהדות ועבודת ה׳ זה ההליכה אחרי ה׳, והמחויבות למה שמצווה אותנו לעשות. לא המחשבות והשכל שלנו בלבד מגדירים לנו מה נכון. עובד ה׳ הוא מי שהולך אחרי ה׳ בתמימות ופשיטות פנימית. בתנועה כזו האדם אינו מחפש כל הזמן את החכמות והדברים שהוא ׳מרוויח׳ בעקבות מעשיו ׳מה יעשה לי יותר טוב׳, אלא עיקר מה שהוא מחפש ושואל את עצמו הוא ׳מה יותר ירבה את כבוד

ה׳ בעולם׳. האם מה שאני רוצה לעשות מרבה את כבוד ה׳ או חלילה לא? לפי השיקול הזה יהודי מכריע את לבטיו.

כאשר אדם בא בתנועה כזו, הרי באופן כללי הוא לא יכשל, שכן הבחירה לא תלויה בהבנתו או באיזה צורת מבט שהוא המציא וחידש על העולם (וממילא עלולה לטעות) - הוא הולך אחרי ה׳!

אמנם, יתכן שגם אדם המחפש את כבוד ה׳ יפול ויתעה. קורה שהתמימות בהליכה אחר ה׳ נעלמת, והאדם מתמלא בהתלבטויות שסובבות אותו ולא נותנות לו מנוח (״נופל בספקות״); מה טוב, מהי האמת, מה נכון ועוד שאלות קשות. אך בכל זאת, אם באופן כללי השאלה שמנחה את האדם היא ׳מה מרבה את כבוד ה׳ בעולם׳ - הרי שגם שם הוא יצליח למצוא את כבוד ה׳, שהרי ה״ירידה תכלית העליה״. כל הסבה שאדם נופל ממדרגתו ותמימותו זה בשביל שהאדם יצמח ויעלה משם בכל כפליים.

כיצד יתכן שגם כאשר האדם נפל יכול עדיין למצוא שם את כבוד ה׳, ועוד ביתר שאת?

צריך לעבור ולהבין בכלל מהו ׳כבוד ה״, ואיך בכלל אפשר למצוא אותו בכל מצב.

> כִּי דַע, כִּי שֹׁרֶשׁ כָּל הַבְּרִיאָה הוּא הַכָּבוֹד כִּי כָּל מַה שֶּׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא בְּרָאוֹ אֶלָּא לִכְבוֹדוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "כֹּל הַנִּקְרָא בִּשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו" וְכוּ' (יוֹמָא לח) וּמֵאַחַר שֶׁהַכֹּל נִבְרָא בִּשְׁבִיל כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ נִמְצָא שֶׁכְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ הוּא שֹׁרֶשׁ כָּל הַבְּרִיאָה וְאַף עַל פִּי שֶׁכֻּלּוֹ אֶחָד עַל כָּל זֶה בְּהַבְּרִיאָה יֵשׁ חֲלָקִים וּבְכָל חֵלֶק וְחֵלֶק מֵהַבְּרִיאָה יֵשׁ בּוֹ בְּחִינַת כָּבוֹד מְיֻחָד, שֶׁהוּא שָׁרְשׁוֹ כַּנַּ"ל וְזֶה בְּחִינַת (אָבוֹת פֶּרֶק ה) בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם וַהֲלֹא בְּמַאֲמָר אֶחָד יָכוֹל לְהִבָּרְאוֹת אֶלָּא בִּשְׁבִיל שָׂכָר וְעֹנֶשׁ נִבְרָא בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת וּבְכָל מַאֲמָר וּמַאֲמָר יֵשׁ בּוֹ בְּחִינַת כָּבוֹד מְיֻחָד, שֶׁהוּא שָׁרְשׁוֹ כִּי הַכָּבוֹד הוּא שֹׁרֶשׁ הַכֹּל כַּנַּ"ל וְזֶה בְּחִינַת (תְּהִלִּים כ"ט): "וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אֹמֵר כָּבוֹד" שֶׁבְּכָל מַאֲמָר מְלֻבָּשׁ בּוֹ כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁעַל יְדֵי זֶה נִבְרָא הָעוֹלָם כִּי מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ (יְשַׁעְיָה ו)

השרש הפנימי של כל ההויה שלנו, כל המציאות כולה היא כבוד ה׳. כך מפורש בפסוק ״כל הנקרא בשמי **ולכבודי** בראתיו יצרתיו אף עשיתיו״. כל העולמות כולם נבראו לכבודו של ה׳ יתברך, וממילא מובן שכבודו הוא המחיה את העולמות. למרות ש׳כבוד ה״ הוא דבר אחד כללי, ולכאורה אם המציאות נבראת מהכבוד היא לא היתה אמורה להיות מפורטת בריבוי גוונים ונבראים שונים - הכבוד הזה מתחלק לחלקים שונים. יש ביטויים שונים לכבוד ה׳, וכל חלק הכי

קטן בבריאה בעצם מבטא כבוד מיוחד ופרטי של הקב"ה (כמו שמכבדים מלך גם בכך שמנגנים לפניו, גם בכך שיש לו שרים חשובים, וגם בכך שהעבד הפחות ביותר מציית לו).

כך אומרים חז"ל ש"בעשרה מאמרות נברא העולם, והלא במאמר אחד יכול להבראות" - כל העולם יכל להבראות (ובעצם גם נברא) מאותו עניין, מאמר אחד, הוא כבוד ה'. אך בכל זאת הקב"ה החליט לברוא את העולם בעשרה מאמרות - ריבוי אופנים וגילויים של כבודו יתברך שמו. בכל מאמר ופרט בבריאה יש כבוד מיוחד לקב"ה[1].

"ובהיכלו כולו **אומר כבוד**", כאשר ה' אומר מאמר, הוא בעצם אומר־מגלה כבוד מיוחד שלו. כל מאמר הוא כמו לבוש וצורת גילוי מיוחדת של כבוד ה', "מלא כל הארץ **כבודו**".

> וַאֲפִלּוּ בַּעֲבֵרוֹת וּדְבָרִים רָעִים, חַס וְשָׁלוֹם שֶׁשָּׁם אֵין כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ, בִּבְחִינַת (יְשַׁעְיָה מ"ב): "וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן" שֶׁיֵּשׁ גְּבוּל לְהַכָּבוֹד שֶׁלֹּא יִתְפַּשֵּׁט לְשָׁם וְאַף עַל פִּי שֶׁמְּלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ עִם כָּל זֶה יֵשׁ גְּבוּל כְּשֶׁמַּגִּיעַ לַמְּקוֹמוֹת הַנַּ"ל, שֶׁלֹּא יֵצֵא לְשָׁם בִּבְחִינַת: וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן כַּנַּ"ל וְיֵשׁ גְּבוּל לְכָל כָּבוֹד וְכָבוֹד, שֶׁמִּלְבָּשׁ בְּכָל מַאֲמָר וּמַאֲמָר מֵעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת כַּנַּ"ל שֶׁלֹּא יִתְפַּשֵּׁט לַמְּקוֹמוֹת הַחִיצוֹנִים כַּנַּ"ל אֲבָל דַּע, כִּי אַף עַל פִּי כֵן בְּוַדַּאי גַּם הֵם מְקַבְּלִים חִיּוּת מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ וַאֲפִלּוּ מְקוֹמוֹת הַמְטֻנָּפִים אוֹ בָּתֵּי עֲבוֹדָה זָרָה צְרִיכִין גַּם כֵּן לְקַבֵּל חִיּוּת מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ

אם כבוד ה' הוא המחיה את כל העולם, צריך לומר שאפילו בעברות ודברים רעים נגד הקב"ה יש כבוד ה'! שאילולי כן - לא היו קיימים. כיצד יתכן כדבר הזה?!

לא רק זאת, הקב"ה בפירוש אומר "וכבודי לאחר **לא אתן**" - אני לא נותן את הכבוד שלי ל'אחר', ל'סטרא אחרא', למה שלא מבטא ומגלה אותי (עבירות)! ה' שם גבול לכבוד שלו וכאלו אמר 'עד כאן אני מתגלה וזה מכבד אותי, מכאן זה כבר לא מכבד אותי, זה מסתיר עלי'. בכל 'כבוד' שלו הקב"ה שם גבול, עד כאן זה אני, מכאן ואילך ממש לא (כמו לדוגמה שה' נתן לנו אהבה. האהבה בודאי מגלה את כבוד ה', בכך שאוהבים את ה', שאוהבים יהודים אחרים, אבל הגבול הברור שה' שם הוא אהבה לחטאים, לדברי איסור[2]).

---

1 ריבוי אופני הכבוד הוא בשביל לאפשר 'שכר ועונש' - לאפשר את הבחירה, כפי שיתבאר בהמשך התורה.
2 יתכן שאף אהבה סתמית לדברים מותרים - אך לא קדושים - בלי מחשבה על כבוד ה' היא גם כבר 'גבול' שה' שם, וכדלקמן בתורה.

אז איך מקבלים חיות כל ה'מבואות המטונפים', בתי עבודה־זרה שכלל לא מגלים את כבוד ה' - איך הם קיימים בכלל?! [ואיך אני קיים כאשר אני עובר עבירה, בה לא נמצא כבוד ה' בכלל?!]

> אַך יַדַּע, כִּי הֵם מְקַבְּלִים מִבְּחִינַת מַאֲמָר סָתוּם, שֶׁהוּא בְּרֵאשִׁית מַאֲמָר סָתוּם (עַיֵּן חא"ג שַׁבָּת קד ד"ה מֶם סְתוּמָה, מַאֲמָר סָתוּם) שֶׁהוּא כּוֹלֵל כָּל הַמַּאֲמָרוֹת, וְכֻלָּם מְקַבְּלִים חִיּוּת מִמֶּנּוּ וְהַכָּבוֹד שֶׁל הַמַּאֲמָר סָתוּם הוּא סָתוּם וְנֶעְלָם בְּתַכְלִית הַהַסְתָּרָה וּמִשָּׁם הֵם מְקַבְּלִין חִיּוּת כִּי מִבְּחִינַת הַכָּבוֹד וְהַמַּאֲמָרוֹת הַמִּתְגַּלִּים אִי אֶפְשָׁר לָהֶם לְקַבֵּל חִיּוּת מִשָּׁם, בִּבְחִינַת: וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן כַּנַּ"ל רַק מֵהַמַּאֲמָר סָתוּם שֶׁהוּא נִסְתָּר בְּתַכְלִית הַהַסְתָּרָה מִשָּׁם מְקַבְּלִין חִיּוּת וְדָבָר זֶה אִי אֶפְשָׁר לְהָבִין, וְאָסוּר לְהַרְהֵר בָּזֶה כְּלָל

ישנו מאמר אחד של הקב"ה, שונה בסוגו מהמאמרים האחרים, 'מאמר סתום'. זהו המאמר היחיד שלא נאמר בלשון מפורשת שהקב"ה דיבר "ויאמר א־להים", אלא נאמר "בראשית". מסביר הזהר כי "בראשית מאמר סתום". זהו מאמר הכולל את כל עשרת המאמרות הבאים, אך בצורה 'סתומה' וגולמית.

כחלק מכך שהמאמר הוא 'סתום' הכונה היא שהוא לא מגולה ולא מפורש. ה' לא מספר לנו כביכול איזה כבוד הוא מקבל מהמאמר הזה, וגילוי ה' לא ניכר בו. מהמאמר הזה מקבלים חיות כל המקומות בהם לא ניכר שיש נוכחות של הקב"ה, העבירות והמקומות המטונפים. שהרי במקומות אלו לא ניכר־מפורש כבוד ה', וממילא אין להם חיות מהמאמרות המגולים - "וכבודי לאחר לא אתן" - רק מה'גילוי' (-מאמר) של ה' שבמהותו הוא 'סתום' ונעלם ולא מפורש, יכולים המקומות בהם ה' נעלם לקבל חיות.

את הדבר הזה לא ניתן להבין כל־כך בשכל אנושי, איך יתכן שמצד אחד זהו גילוי וכבוד של הקב"ה, אך מצד שני הוא נעלם וסתום, וה' במפורש אומר שזה לא מכבד אותו(!). אך כאמור, זוהי האמת, שכן לולי שהיה שם כבוד ה', לא היה שום קיום ואופציה לעבירות.

אבל מה זה אומר לי בכלל?! הרי ה' אומר שהוא לא שם ואסור לעשות את הדברים הללו, מה רבי נחמן רוצה מאיתנו שהוא מספר לנו גם שם יש כבוד ה'?!

> וְעַל כֵּן כְּשֶׁאָדָם נוֹפֵל, חַס וְשָׁלוֹם, לִבְחִינַת מְקוֹמוֹת אֵלּוּ דְּהַיְנוּ לִבְחִינַת מְקוֹמוֹת הַמְטֻנָּפִים וְנוֹפֵל לִסְפֵקוֹת וְהִרְהוּרִים וּבִלְבּוּלִים גְּדוֹלִים וַאֲזַי מַתְחִיל לְהִסְתַּכֵּל עַל עַצְמוֹ, וְרוֹאֶה שֶׁרָחוֹק מְאֹד מִכְּבוֹ דוֹ יִתְבָּרַךְ וְשׁוֹאֵל וּמְבַקֵּשׁ אַיֵּה מָקוֹם כְּבוֹדוֹ מֵאַחַר שֶׁרוֹאֶה בְּעַצְמוֹ שֶׁרָחוֹק מִכְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ מֵאַחַר שֶׁנָּפַל לִמְקוֹמוֹת כָּאֵלּוּ,

רַחֲמָנָא לִצְלָן וְזֶה זֶה עִקָּר תִּקּוּנוֹ וַעֲלִיָּתוֹ בִּבְחִינַת יְרִידָה תַּכְלִית הָעֲלִיָּה, הַמּוּבָא בִּסְפָרִים כִּי אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ זֶה בְּחִינַת הַכָּבוֹד עֶלְיוֹן שֶׁל הַמַּאֲמָר הָעֶלְיוֹן דְּהַיְנוּ הַמַּאֲמָר סָתוּם בְּרֵאשִׁית כַּנַּ"ל שֶׁמִּמֶּשֶׁךְ חִיּוּת לַמְּקוֹמוֹת הָאֵלּוּ אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ בָּזֶה בְּעַצְמוֹ הוּא חוֹזֵר וְעוֹלֶה אֶל הַכָּבוֹד הָעֶלְיוֹן שֶׁהוּא בְּחִינַת אַיֵּה שֶׁמִּגְדֶּל הַסְתָּרָתוֹ וְהֶעְלֵמוֹ הוּא מְחַיֶּה מְקוֹמוֹת הַלָּלוּ וְעַכְשָׁו, עַל יְדֵי שֶׁהוּא נָפַל לְשָׁם וַאֲזַי מְבַקֵּשׁ אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ וּבָזֶה חוֹזֵר וּמְדַבֵּק עַצְמוֹ לְשָׁם, וּמְחַיֶּה אֶת נְפִילָתוֹ וְעוֹלֶה בְּתַכְלִית הָעֲלִיָּה

כאשר אדם נופל לספקות והרהורים רעים ומשונים ונמצא בתימהון לבב, והוא עומד ומסתכל על עצמו: 'מה איתי, לאן הגעתי שאני מטיל ספק בקב"ה חלילה?! איפה אני?! "איה מקום כבודו"?!'. איפה ה' יתברך נמצא בתוך המציאות הנפולה שלי?! כבוד ה' כל־כך זר ומרוחק ממני! איפה הוא?!

בעצם השאלה והבקשה 'איפה נמצא כבוד ה'' במציאות התחתונה שלי - מגלה כבר את כבוד ה' באותה מציאות, "ירידה תכלית העליה". זהו משום ששאלת 'איה' נוגעת בדיוק באותו 'בראשית מאמר סתום', מין כבוד של הקב"ה שמתגלה באופן שלא מתגלה.. באופן סתום. איך אפשר 'לגלות' כזה דבר? בכך שאני נמצא במקום בו ה' לא מתגלה, וגם שם בכל זאת אני מחפש את הקב"ה (והרי שהקב"ה נמצא שם)...

זהו כבוד ה' המתגלה רק באופן פרדוקסאלי, שכן הוא כבוד נעלם. מקום מאד גבוה של ה', שממילא הוא נעלם, שהאדם זועק "איה מקום כבודו?!" מתגלה ש"איה - מקום כבודו"! ה' נמצא שם! כך האדם עולה ממקומו הנפול והירוד למקום הגבוה של ה'מאמר סתום', וכך הוא 'מחיה' את הנפילה שלו - מגלה בה את הקב"ה. זהו "ירידה תכלית העליה", עליה למקום הגבוה של מאמר סתום.

וְזֶה בְּחִינַת קָרְבָּן עוֹלָה שֶׁמְּכַפֵּר עַל הִרְהוּר הַלֵּב (מִדְרָשׁ רַבָּה, וַיִּקְרָא, פָּרָשָׁה ז) כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וְהָעוֹלֶה עַל רוּחֲכֶם" שֶׁעוֹלָה מְכַפֵּר הַהִרְהוּר (תְּהִלִּים ל"ח). "לִבִּי סְחַרְחַר" כִּי יֵשׁ קְלִפָּה שֶׁהִיא מְעַקֶּמֶת וּמְסַבֶּבֶת הַלֵּב בְּעִקּוּמִים וְסִבּוּבִים וּבִלְבּוּלִים הַרְבֵּה וְהִיא בְּחִינַת קְלִפַּת נגַהּ וְעַל כֵּן נִקְרָא סְחַרְחַר תַּרְגּוּם שֶׁל סָבִיב: סְחוֹר סְחוֹר, בְּחִינַת (יְחֶזְקֵאל א) "וְנגַהּ לוֹ סָבִיב" (עַיֵּן בְּלִקּוּטֵי א סִימָן יט) וְעַל כֵּן כְּתִיב בִּלְשׁוֹן תַּרְגּוּם

חז"ל אומרים שקרבן עולה "מכפר על הרהור הלב". על אותו הרהור הלב אחר ה' יתברך חלילה, כל "הָעוֹלֶה על רוחכם", הדמיונות ושאר הדברים המסובכים. זוהי קליפה שמערבבת את הלב, מסובבת אותו סחור־סחור אחר תהיות רבות

וקשות, "לבי סחרחר". לקליפה הזו קוראים 'קליפת נגה'[3], כמו שאומר הפסוק "ונגה לו **סביב**", והתרגום הוא 'סחור־סחור', הסיבובים והעקמומיות שבשלב. רואים ש"לבי סחרחר" כתוב בלשון התרגום (ארמית) ולא בלשון־הקודש (שהיא 'סביב'), מה שמרמז על כך שכאשר הנגה 'נופלת' ל'תרגום' (כבר לא בלשון הקדושה שמגלמת את מטרתה המקורית של הנגה) היא 'מסחררת' ומערבבת את הלב.

> וּכְשֶׁאָדָם נוֹפֵל לְשָׁם, שֶׁזֶּה בְּחִינַת מְקוֹמוֹת הַמְּטֻנָּפִים וַאֲזַי מְבַקֵּשׁ וְצוֹעֵק אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ וְזֶה בְּעַצְמוֹ תִּקְּנוּנוֹ כִּי חוֹזֵר וְשָׁב אֶל הַכָּבוֹד הָעֶלְיוֹן, שֶׁהוּא בְּחִינַת אַיֵּה כַּנַּ"ל (בְּרֵאשִׁית כ"ב) "וְאַיֵּה הַשֶּׂה לְעוֹלָה" אַיֵּה הִיא בְּחִינוֹת שֶׂה לְעוֹלָה לְתַקֵּן וּלְכַפֵּר הָרָהוּר הַלֵּב שֶׁבָּא מִמְּקוֹמוֹת הַמְּטֻנָּפִים כַּנַּ"ל אַיֵּה נִתְתַּקֵּן וְעוֹלֶה מִשָּׁם כַּנַּ"ל וְזֶה בְּחִינוֹת מַה שֶּׁמּוּבָא בְּסוֹף תִּקּוּנִים (תִּקּוּן תִּנְיָנָא דַּף א) בְּרֵאשִׁי"ת בָּרָ"א תַּי"ש דְּהַיְנוּ הַשֶּׂה לְעוֹלָה, שֶׁנַּעֲשֶׂה עַל יְדֵי בְּחִינַת אַיֵּה שֶׁהוּא בְּחִינוֹת בְּרֵאשִׁית מַאֲמָר סָתוּם כַּנַּ"ל

כאשר אדם נופל כאמור למקומות של הספק וחוסר הבהירות בלב על הקב"ה ח"ו, ושם הוא מזדעק באמת על מציאותו העכורה; "'איה מקום כבודו'?! איך יתכן מציאות שכזו בה אני מרגיש וחושב שאולי ה' לא נמצא?! היכן אני בעולם?![4]" - בזעקה והתמיהה עצמה הוא מתקן את אותו מקום. משום שהוא 'עולה' אל הכבוד העליון והסתום כנ"ל, "איה - השה לעולה!". זעקת ה'איה' היא כקרבן **עולה** שמכפר על הרהור הלב, כי **מעלה** את המקומות הנפולים לכבוד ה'.

זהו שמבואר בתיקוני־זהר כי "בראשית" - המאמר הסתום - הוא אותיות 'ברא־תיש'; באמירת ה'מאמר הסתום' ה' בעצם ברא את התיש־השה לעולה, הכבוד העליון והנעלם של ה' יתברך.

> וְזֶה בְּחִינוֹת תְּשׁוּבָה כִּי זֶה עִקָּר הַתְּשׁוּבָה כְּשֶׁאָדָם מְבַקֵּשׁ וּמְחַפֵּשׂ אַחַר כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ וְרוֹאֶה בְּעַצְמוֹ שֶׁרָחוֹק מִכְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ וּמִתְגַּעְגֵּעַ

---

3 קליפת נגה, היא ה'ממוצע' בין הקדושה לבין הטומאה. זוהי קליפה שמעורבת מטוב ורע יחדיו, והיא בעצם ה'סתמיות' של העולם שלנו: הקדושה היא מצוות; הטומאה עבירות; הנגה היא דברי ההיתר שהם לא מצוות.

מדוע הנגה כאן היא קליפה כ"כ קשה, שמסבבת את האדם?

אלא שאכן, המקום הכי קשה ומעקם את הלב הוא איפה שלא ברור מה ה' אומר... אז נולדים כל הספיקות, ישנו מרחב שלם שלא ברורה הנוכחות של ה' בו [במצוות ה' נמצא, בעבירות, לפחות ברור שה' לא נמצא שם... אבל הנגה הוא מערבב את כל הראש והלב].

יוצא כאן דבר מאד יפה, שהתיקון והדרך למצוא את ה' בכל המקומות שבסתמיותם לא קשורים לקב"ה היא בתפילה. להעלות ולהציג בפני ה' את השאלה "איפה אתה"?! והדבר הזה עצמו מגלה ומאיר היכן ה' נמצא פה, ובאיזו דרך מוליכים אותי.

4 הזעקה הזו דומה לדברי הזהר הקדוש שאת הפסוק "נפש כי תחטא" צריך לקרוא בסימן תמיהה "נפש כי תחטא"?! כיצד יתכן שנפש של יהודי חוטאת?! איך יתכן מציאות של 'חטא' והפרדות מה' יתברך?!

וְשׁוֹאֵל וּמְצַטַּעֵר אַיֵּ"ה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ וְזֶהוּ בְּעַצְמוֹ תְּשׁוּבָתוֹ וְתִקּוּנוֹ כַּנַּ"ל וְהָבֵן הֵיטֵב

זוהי התשובה האמיתית. עיקר התשובה היא שהאדם שב לה' יתברך ומחפש אותו, מתגעגע ומצטער על ריחוקו העצום מהקב"ה. שאלת בעל־התשובה הקיומית היא "איה מקום כבודו"?! זהו עצמו העליה והתיקון שלו, בכך עולה כל המציאות בה ה' היה נעלם, כל חטאיו הרבים כמבואר.

וְיֵשׁ בָּזֶה עוֹד הַרְבֵּה דְּבָרִים כִּי כְּשֶׁאָדָם הוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ אוֹ כְּשֶׁהוֹלֵךְ בַּדְּרָכִים בְּרוּחָנִיּוּת אֲזַי הַתּוֹרָה הוֹלֶכֶת לְפָנָיו, בִּבְחִינוֹת (מִשְׁלֵי ו) "בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אֹתָךְ" כִּי יֵשׁ בָּזֶה כַּמָּה בְּחִינוֹת כִּי כָּל אֶחָד לְפִי תּוֹרָתוֹ וְלִפְנֵי כָּל תּוֹרָה יֵשׁ בְּחִינוֹת סְפֵקוֹת הַנַּ"ל כְּגוֹן בְּחִדּוּשֵׁי תוֹרָה קֹדֶם שֶׁמְּחַדְּשִׁין יֵשׁ כַּמָּה סְפֵקוֹת וּבִלְבּוּלִים קֹדֶם שֶׁמְּבָרֵר וּמְלַבֵּן הַדָּבָר פָּרָאוּי וְאֵלּוּ הַסְּפֵקוֹת הֵם בְּחִינַת עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע שֶׁהוּא בְּחִינַת נגה"ּ וּכְשֶׁמַּגִּיעַ אֶל הַתּוֹרָה בְּעַצְמָהּ זֶה בְּחִינַת עֵץ הַחַיִּים וְכוּ.

התורה הזו לא שייכת רק לבעל תשובה, אלא היא נכונה בהרבה דברים בחיים שלנו, בהם לא ברור מה רצון ה' יתברך. כמו לדוגמה אדם שעובד את ה', התורה היא המדריכה ונותנת לו את הדרך כיצד להתקרב לה', כך שהיא כמו 'הולכת' לפניו ומראה לו את הדרך, "בהתהלכך תנחה אותך". אבל כל אחד יודע שהרבה פעמים לא ברור מה התורה רוצה ממני, יש ספקות מה רצון ה', ובוודאי מי שמחדש בתורה יש לו ספקות רבים מה ה' התכוון בנקודה הזו ומה בנקודה אחרת. אדם עובד ה' מלבן ומברר הרבה מאד מה רצון ה' ומה התורה אומרת לו לפני שברור לו לאן התורה מנחה אותו ללכת...

כל הספקות האלו הם גם מהסתר של הקב"ה שדברו לא גלוי, "עץ הדעת טוב ורע" - בחינת ה'נגה' שהיא מעורבבות מטוב ורע, וצריך לברר ולדייק מה בדיוק רצון ה'. אחר־כך אחרי שהאדם שואל ודורש בתורה "איה מקום כבודו" - מה ה' רוצה ממני - אזי הצורה עצמה היא "עץ החיים", הגילוי המפורש והמאיר של אותו מאמר סתום ופנימי, שכעת מתגלה (בעקבות הבקשה ודרישת ה').

[מכאן אלו השלמות לתורה שלא נכנסו במהלך התורה עצמה]

שֶׁיָּךְ לְעֵיל וְזֶהוּ בְּחִינוֹת: אִם יֹאמַר לְךָ אָדָם, הֵיכָן אֱלֹקֶיךָ תֹּאמַר לוֹ: בִּכְרָךְ גָּדוֹל שֶׁל רוֹמִי (יְרוּשַׁלְמִי תַּעֲנִית פֶּרֶק א) שֶׁגַּם שָׁם שֶׁמְּלֵאִים גְּלוּלִים וַעֲבוֹדָה זָרָה, גַּם שָׁם מֻסְתָּר הוּא יִתְבָּרַךְ כַּנַּ"ל וְהַכְּלָל כְּשֶׁנּוֹפֵל לְשָׁם, חַס וְשָׁלוֹם אֲזַי כְּשֶׁמַּתְחִיל לְבַקֵּשׁ אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ בָּזֶה הוּא מְחַיֶּה אֶת עַצְמוֹ מֵחִיּוּת הַקְּדֻשָּׁה כִּי חִיּוּת הַקְּלִפּוֹת הוּא רַק מֵהַהַסְתָּרָה מַה שֶּׁנִּסְתָּר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שָׁם בְּתַכְלִית הַהַסְתָּרָה

עַד שֶׁאֵין יוֹדְעִין מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ כְּלָל אֲבָל תֵּכֶף כְּשֶׁמְּבַקְּשִׁין אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ נִמְצָא שֶׁיּוֹדְעִין עַל כָּל פָּנִים שֶׁיֵּשׁ אֱלוֹ"ק יִתְבָּרַךְ רַק שֶׁהוּא נִסְתָּר וְנֶעְלָם וְעַל כֵּן מְבַקְּשִׁין אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ וּבָזֶה בְּעַצְמוֹ מְחַיֶּה עַצְמוֹ בִּמְקוֹם נְפִילָתוֹ כִּי אַיֵּה הוּא בְּחִינוֹת מַאֲמָר סָתוּם, שֶׁהֵם מְקַבְּלִין חִיּוּת מִשָּׁם רַק שֶׁחִיּוּת הַקְּלִפּוֹת הוּא מֵהַהַסְתָּרָה אֲבָל הוּא מְחַיֶּה אֶת עַצְמוֹ בִּבְחִינוֹת חִיּוּת הַקְּדֻשָּׁה בִּמְקוֹם נְפִילָתוֹ עַל יְדֵי הַבַּקָּשָׁה וְהַחִפּוּשׂ שֶׁמְּחַפֵּשׂ אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ כַּנַּ"ל וְאַחַר כָּךְ זוֹכֶה לַעֲלוֹת מִשָּׁם לְגַמְרֵי אֶל הַקְּדֻשָּׁה בְּעַצְמָהּ דְּהַיְנוּ בִּמְקוֹם הִתְגַּלּוּת כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ כִּי עִקַּר הַקְּדֻשָּׁה שֶׁיִּתְגַּלֶּה כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ.

הגמרא אומרת ש"אם יאמר לך אדם 'היכן אלוקיך?' תאמר לו 'בכרך גדול של רומי'". לכאורה התשובה כאן אינה מובנת בכלל... מה ה' נמצא רק בכרך גדול של רומי?! אלא שלאור התורה שלמדנו הדברים מובנים, אם אדם בא ושואל עליך "היכן אלוקיך?!" תראה איפה אתה מונח! תענה לו "בכרך גדול של רומי" - אפילו במקום של עבודה־זרה ושאר גילולים נמצא כבוד ה' המחיה אותם. אני מתקשר ועולה לחיות של ה' באותו מקום ובכך אני מתנתק מהרוע של המקום (שנוע מכך שהוא לא מכבד את ה').

הכלל שכאשר נופלים למקום כמו הכרך הגדול של רומי, צריך לשאול ולבקש את ה' - ובכך מקבלים חיות חדשה מה' יתברך, החיות שמסתתרת שם. החיות של הקליפות, הדברים שמכסים ומסתירים על אור ה' (כמו קליפה שמכסה על הפרי) היא רק מזה שה' יתברך מסתיר את עצמו, עד שלא יודעים ומכירים של בכך שה' מחיה אותם ולא זוכרים את מציאות ה'. לכן, מיד כאשר אדם במקום ההסתרה נזכר על־כל־פנים שגם שם נמצא ה' יתברך, ולכן הוא מחפש ומבקש אותו גם שם - הרי שאין מקום וחיות לקליפות! בכך האדם מעלה ומרומם את אותו מקום נפול לרקיעים חדשים ונפלאים.

על־ידי הזעקה הכואבת בעקבות ההסתר - בסוף הבעל תשובה זוכה גם לכבוד ה' הנגלה, לזכות לאור באור ה' יתברך. כי למרות שיש חיות מאד נעלית במקומות הקשים, בכל זאת עיקר הקדושה היא **גילוי ונוכחות** ה' יתברך. לכן ודאי שכאשר ה' מקבל תשובותו - הרי יזכה לאור באור החיים בגילוי ממש.

[זאת הַתּוֹרָה, וְגַם מַאֲמָר הַמַּתְחִיל: אֵלּוּ הַמִּתְפָּאֲרִין עַצְמָן וְכוּ וְכָל מַה שֶׁנֶּאֱמַר בַּדֶּרֶךְ וְכוּ כְּגוֹן הִקְשׁוּ וְכוּ הַכֹּל אֶחָד כִּי כָּל אֵלּוּ הַמַּאֲמָרִים קְשׁוּרִים זֶה בָּזֶה וְהֵם מְרֻמָּזִים וְנִסְתָּרִים בְּדִבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (שַׁבָּת דַּף עז) בְּתוֹךְ הָאַגָּדָה הַפְּלִיאָה מְאֹד, מַה

שֶׁשָּׁאַל רַבִּי זֵירָא אֶת רַב יְהוּדָה כַּד הֲוֵי בְּדִיחָא דַּעְתֵּהּ, וְאִי בָּעֵי מִנֵּה כָּל חַלָּלֵי דְּעָלְמָא וְכוּ וְשָׁאַל אוֹתוֹ כַּמָּה שְׁאֵלוֹת, וְהֵם פְּלִיאוֹת נִשְׂגָּבוֹת מְאֹד, כְּגוֹן: מַאי טַעֲמָא תּוֹרָא אֲרִיכָא גְּנוּבְתֵּהּ וְכוּ, מַאי טַעֲמָא תַּרְנְגוֹלָא מִדְּלָא עֵינָא וְכוּ וְכָל הַשְּׁאֵלוֹת הַנֶּאֱמָרוֹת שָׁם כֻּלָּם הֵם פְּלִיאוֹת גְּדוֹלוֹת מְאֹד וְשָׁם מְרֻמָּז וְנִסְתָּר כָּל הַנַּ"ל וּמַה שֶּׁמּוּבָא לְעֵיל בְּעִנְיַן שִׂמְחָה וּבְדִיחָא דַּעְתֵּהּ שַׁיָּךְ גַּם כֵּן לָזֶה, וּמְרֻמָּז גַּם כֵּן בָּאַגָּדָה הַנַּ"ל שֶׁנֶּאֱמַר שָׁם בְּעֵת שֶׁהָיָה בְּדִיחָא דַּעְתֵּהּ גַּם מַה שֶּׁמּוּבָא בַּמַּאֲמָר הַזֶּה עַל פָּסוּק: "וְאַיֵּה הַשֶּׂה לְעֹלָה", מְרֻמָּז בָּאַגָּדָה הַנַּ"ל, שֶׁנֶּאֱמַר שָׁם: אִי בָּעֵי מִנֵּה כָּל חַלָּלֵי דְּעָלְמָא זֶה סוֹד בְּחִינַת חָלָל הַפָּנוּי שֶׁהוּא כִּבְיָכוֹל פָּנוּי מֵאֱלקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ וּבֶאֱמֶת בְּוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יִהְיֶה שָׁם גַּם כֵּן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כִּי אִם כֵּן מֵהֵיכָן יְקַבֵּל חִיּוּת אַךְ זֶהוּ בְּחִינַת הַנַּ"ל, שֶׁמְּקַבֵּל חִיּוּת מִבְּחִינַת מַאֲמָר סָתוּם, בְּחִינַת בְּרֵאשִׁית וְכוּ גַּם מַה שֶּׁמּוּבָא לְקַמָּן בְּעִנְיַן יִרְאָה יָרֵא שַׁבָּת, שַׁיָּךְ גַּם כֵּן לָכָאן כִּי כָּל יִרְאָה יֵשׁ לָהּ מַאֲמָר וְכוּ, וְיֵשׁ מַאֲמָר שֶׁכּוֹלֵל כֻּלָּם וְכוּ כַּנַּ"ל גַּם מַה שֶּׁמּוּבָא לְקַמָּן בְּעִנְיַן הַשְׂגָּחָה שַׁיָּךְ גַּם כֵּן לָזֶה עַל אַגָּדָה הַנַּ"ל. מַאי טַעֲמָא תַּרְנְגוֹלָא מִדְּלֵי עֵינָא וְלֹא זָכִינוּ לִשְׁמַע בֵּאוּר כָּל זֶה].

רבי נתן מעיר שכל התורה הזאת יחד עם עוד תורות סמוכות לתורה, נאמרו כולן באותה נסיעה, וכולן שייכות לגמרא נפלאה. הגמרא מתארת שבעת ש'בדיחא דעתיה' של רב יהודה - הוא היה במצב רוח שמח ו'מבודח', שאל אותו רבי זירא "כל חללי עלמא" - כל הנקודות מכל חלל העולם... נקודות תמוהות שאין עליהן תשובה ברורה; 'מדוע העיזים הולכות בראש, למה הזנב של החיה הזו ארוך ושל זו קצר' ועוד ועוד...

כמובן שבכל השאלות והתשובות יש סודות נעלמים וגבוהים, וסודות אלו ביאר ר' נחמן בתורות שאמר באותה נסיעה.

בנוגע לתורה שלנו, היא מבארת את ה"בעי מיניה כל חללי עלמא" שזו שאלה על ה'חלל' הכללי של כל העולם. ה'חלל' הוא המקום שבו ה' יתברך הסתיר ו'פינה' את עצמו ממנו, בשביל לאפשר למציאות קיום עצמאי (שהרי אם ה' לא היה 'מתפנה' היה רק ה' ולא היה בחירה וכו'). זהו מקום שמבטא את אותו 'מאמר סתום' - מצד אחד ה' נמצא שם, כי גם החלל הפנוי זה בעצמם הוא, אך מצד שני מהות הגילוי של ה' שם היא באופן של חלל...

כל הנושא הזה וההתמודדות עם השאלות הקשות הללו קשור בכך ש'בדיחא דעתיה' של רב יהודה - היה לו שמחה ודעת 'מבודחת' - משוחרר מהנחות

העולם הרגילות. רק בגישה כזאת ניתן להתמודד עם פרדוקסים וספיקות ביהדות, כי השמחה וה'בדיחות' פותחות את הדעת אל מה שמעבר, אל האין־סוף ב"ה שלא מוגבל בשום דבר, ויכול לשאת הפכים במקביל!

אז לא להתייאש, ולא להפסיק לצעוק - "איה"?! ויהיה גילוי כבוד ה'!

תורה י״ב

רבי נחמן מברסלב – לקוטי מוהר״ן תניינא

כְּשֶׁאָדָם הוֹלֵךְ אַחַר שִׂכְלוֹ וְחָכְמָתוֹ יוֹכַל לִפֹּל בְּטָעוּתִים וּמְכְשׁוֹלוֹת רַבִּים וְלָבוֹא לִידֵי רָעוֹת גְּדוֹלוֹת, חַס וְשָׁלוֹם וְיֵשׁ שֶׁקִּלְקְלוּ הַרְבֵּה כְּגוֹן הָרְשָׁעִים הַגְּדוֹלִים מְאֹד הַמְפֻרְסָמִים, שֶׁהִטְעוּ אֶת הָעוֹלָם וְהַכֹּל הָיָה עַל יְדֵי חָכְמָתָם וְשִׂכְלָם וְעִקַּר הַיַּהֲדוּת הוּא רַק לֵילֵךְ בִּתְמִימוּת וּבְפְשִׁיטוּת, בְּלִי שׁוּם חָכְמוֹת וּלְהִסְתַּכֵּל בְּכָל דָּבָר שֶׁעוֹשֶׂה, שֶׁיִּהְיֶה שָׁם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְלִבְלִי לְהַשְׂגִּיחַ כְּלָל עַל כְּבוֹד עַצְמוֹ רַק אִם יֵשׁ בָּזֶה כְּבוֹד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעֲשֶׂה, וְאִם לָאו לָאו וַאֲזַי בְּוַדַּאי לֹא יִכָּשֵׁל לְעוֹלָם וַאֲפִלּוּ כְּשֶׁנּוֹפֵל, חַס וְשָׁלוֹם, לִסְפֵּקוֹת וְיֵשׁ שֶׁנִּפְילָתוֹ גְּדוֹלָה מְאֹד מְאֹד, רַחֲמָנָא לִצְלָן שֶׁנּוֹפֵל לִסְפֵּקוֹת וְהִרְהוּרִים, וּמֵהֲרְהֵר אַחַר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אַף עַל פִּי כֵן הַנְּפִילָה וְהַיְרִידָה הִיא תַּכְלִית הָעֲלִיָּה

כִּי דַּע, כִּי שֹׁרֶשׁ כָּל הַבְּרִיאָה הוּא הַכָּבוֹד כִּי כָל מַה שֶּׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא בְּרָאוֹ אֶלָּא לִכְבוֹדוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "כֹּל הַנִּקְרָא בִּשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו" וְכוּ' (יוֹמָא לח) וּמֵאַחַר שֶׁהַכֹּל נִבְרָא בִּשְׁבִיל כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ נִמְצָא שֶׁכְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ הוּא שֹׁרֶשׁ כָּל הַבְּרִיאָה וְאַף עַל פִּי שֶׁכֻּלּוֹ אֶחָד עַל כָּל זֶה בְּהַבְּרִיאָה יֵשׁ חֲלָקִים וּבְכָל חֵלֶק וְחֵלֶק מֵהַבְּרִיאָה יֵשׁ בּוֹ בְּחִינַת כָּבוֹד מְיֻחָד, שֶׁהוּא שָׁרְשׁוֹ כַּנַּ"ל וְזֶה בְּחִינַת (אָבוֹת פֶּרֶק ה) בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם וַהֲלֹא בְּמַאֲמָר אֶחָד יָכוֹל לְהִבָּרְאוֹת אֶלָּא בִּשְׁבִיל שָׂכָר וְעֹנֶשׁ נִבְרָא בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת וּבְכָל מַאֲמָר וּמַאֲמָר יֵשׁ בּוֹ בְּחִינַת כָּבוֹד מְיֻחָד, שֶׁהוּא שָׁרְשׁוֹ כִּי הַכָּבוֹד הוּא שֹׁרֶשׁ הַכֹּל כַּנַּ"ל וְזֶה בְּחִינַת (תְּהִלִּים כ"ט): "וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אֹמֵר כָּבוֹד" שֶׁבְּכָל מַאֲמָר מִלְּבָשׁ בּוֹ כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁעַל יְדֵי זֶה נִבְרָא הָעוֹלָם כִּי מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ (יְשַׁעְיָה ו)

וַאֲפִלּוּ בַּעֲבֵרוֹת וּדְבָרִים רָעִים, חַס וְשָׁלוֹם שֶׁשָּׁם אֵין כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ, בִּבְחִינַת (יְשַׁעְיָה מ"ב): "וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן" שֶׁיֵּשׁ גְּבוּל לְהַכָּבוֹד שֶׁלֹּא יִתְפַּשֵּׁט לְשָׁם וְאַף עַל פִּי שֶׁמְּלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ עִם כָּל זֶה יֵשׁ גְּבוּל כְּשֶׁמַּגִּיעַ לַמְּקוֹמוֹת הַנַּ"ל, שֶׁלֹּא יֵצֵא לְשָׁם בִּבְחִינַת: וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן כַּנַּ"ל וְיֵשׁ גְּבוּל לְכָל כָּבוֹד וְכָבוֹד, שֶׁמְּלֻבָּשׁ בְּכָל מַאֲמָר וּמַאֲמָר מֵעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת כַּנַּ"ל שֶׁלֹּא יִתְפַּשֵּׁט לַמְּקוֹמוֹת הַחִיצוֹנִים כַּנַּ"ל אֲבָל דַּע, כִּי אַף עַל פִּי כֵן בְּוַדַּאי

גַּם הֵם מְקַבְּלִים חִיּוּת מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ וַאֲפִלּוּ מְקוֹמוֹת הַמְטֻנָּפִים אוֹ בָּתֵּי עֲבוֹדָה זָרָה צְרִיכִין גַּם כֵּן לְקַבֵּל חִיּוּת מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ

אַךְ דַּע, כִּי הֵם מְקַבְּלִים מִבְּחִינַת מַאֲמָר סָתוּם, שֶׁהוּא בְּרֵאשִׁית מַאֲמָר סָתוּם (עַיֵּן חא"ג שַׁבָּת קד ד"ה מֵם סְתוּמָה, מַאֲמָר סָתוּם) שֶׁהוּא כּוֹלֵל כָּל הַמַּאֲמָרוֹת, וְכֻלָּם מְקַבְּלִים חִיּוּת מִמֶּנּוּ וְהַכָּבוֹד שֶׁל הַמַּאֲמָר סָתוּם הוּא סָתוּם וְנֶעְלָם בְּתַכְלִית הַהַסְתָּרָה וּמִשָּׁם הֵם מְקַבְּלִין חִיּוּת כִּי מִבְּחִינַת הַכָּבוֹד וְהַמַּאֲמָרוֹת הַמִּתְגַּלִּים אִי אֶפְשָׁר לָהֶם לְקַבֵּל חִיּוּת מִשָּׁם, בִּבְחִינַת: וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן כַּנַּ"ל רַק מֵהַמַּאֲמָר סָתוּם שֶׁהוּא נִסְתָּר בְּתַכְלִית הַהַסְתָּרָה מִשָּׁם מְקַבְּלִין חִיּוּת וְדָבָר זֶה אִי אֶפְשָׁר לְהָבִין, וְאָסוּר לְהַרְהֵר בָּזֶה כְּלָל

וְעַל כֵּן כְּשֶׁאָדָם נוֹפֵל, חַס וְשָׁלוֹם, לִבְחִינַת מְקוֹמוֹת אֵלּוּ דְּהַיְנוּ לִבְחִינַת מְקוֹמוֹת הַמְטֻנָּפִים וְנוֹפֵל לִסְפֵקוֹת וְהִרְהוּרִים וּבִלְבּוּלִים גְּדוֹלִים וַאֲזַי מַתְחִיל לְהִסְתַּכֵּל עַל עַצְמוֹ, וְרוֹאֶה שֶׁרָחוֹק מְאֹד מִכְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ וְשׁוֹאֵל וּמְבַקֵּשׁ אַיֵּה מָקוֹם כְּבוֹדוֹ מֵאַחַר שֶׁרוֹאֶה בְּעַצְמוֹ שֶׁרָחוֹק מִכְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ מֵאַחַר שֶׁנָּפַל לִמְקוֹמוֹת כָּאֵלּוּ, רַחֲמָנָא לִצְלָן וְזֶה זֶה עִקַּר תִּקּוּנוֹ וַעֲלִיָּתוֹ בִּבְחִינַת יְרִידָה תַּכְלִית הָעֲלִיָּה, הַמּוּבָא בִּסְפָרִים כִּי אַיֵּה מָקוֹם כְּבוֹדוֹ זֶה בְּחִינַת הַכָּבוֹד עֶלְיוֹן שֶׁל הַמַּאֲמָר הָעֶלְיוֹן דְּהַיְנוּ הַמַּאֲמָר סָתוּם בְּרֵאשִׁית כַּנַּ"ל שֶׁמִּשָּׁם נִמְשָׁךְ חִיּוּת לַמְקוֹמוֹת הָאֵלּוּ אַיֵּה מָקוֹם כְּבוֹדוֹ בָּזֶה בְּעַצְמוֹ הוּא חוֹזֵר וְעוֹלֶה אֶל הַכָּבוֹד הָעֶלְיוֹן שֶׁהוּא בְּחִינַת אַיֵּה שֶׁמִּגְדֶּל הַסְתָּרָתוֹ וְהֶעְלֵמוֹ הוּא מְחַיֶּה מְקוֹמוֹת הַלָּלוּ וְעַכְשָׁו, עַל יְדֵי שֶׁהוּא נָפַל לְשָׁם וַאֲזַי מְבַקֵּשׁ אַיֵּה מָקוֹם כְּבוֹדוֹ וּבָזֶה חוֹזֵר וּמְדַבֵּק עַצְמוֹ לְשָׁם, וּמְחַיֶּה אֶת נְפִילָתוֹ וְעוֹלֶה בְּתַכְלִית הָעֲלִיָּה

וְזֶה בְּחִינַת קָרְבָּן עוֹלָה שֶׁמְּכַפֵּר עַל הִרְהוּר הַלֵּב (מִדְרָשׁ רַבָּה, וַיִּקְרָא, פָּרָשָׁה ז) כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וְהָעוֹלָה עַל רוּחֲכֶם" שֶׁעוֹלָה מְכַפֵּר הַהִרְהוּר (תְּהִלִּים ל"ח). "לִבִּי סְחַרְחַר" כִּי יֵשׁ קְלִפָּה שֶׁהִיא מְעַקֶּמֶת וּמְסַבֶּבֶת הַלֵּב בְּעִקּוּמִים וְסִבּוּבִים וּבִלְבּוּלִים הַרְבֵּה וְהִיא בְּחִינַת קְלִפַּת נגה"ּ וְעַל כֵּן נִקְרָא סְחַרְחַר תַּרְגּוּם שֶׁל סָבִיב: סְחוֹר סְחוֹר, בְּחִינַת (יְחֶזְקֵאל א) "וְנֹגַהּ לוֹ סָבִיב" (עַיֵּן בְּלִקּוּטֵי א סִימָן יט) וְעַל כֵּן כְּתִיב בִּלְשׁוֹן תַּרְגּוּם

וּכְשֶׁאָדָם נוֹפֵל לְשָׁם, שֶׁזֶּה בְּחִינַת מְקוֹמוֹת הַמְטֻנָּפִים וַאֲזַי מְבַקֵּשׁ וְצוֹעֵק אַיֵּה מָקוֹם כְּבוֹדוֹ וְזֶה בְּעַצְמוֹ תִּקּוּנוֹ כִּי חוֹזֵר וְשָׁב אֶל הַכָּבוֹד הָעֶלְיוֹן, שֶׁהוּא בְּחִינַת אַיֵּה כַּנַּ"ל (בְּרֵאשִׁית כ"ב) "וְאַיֵּה הַשֶּׂה לְעוֹלָה" אַיֵּה הִיא בְּחִינוֹת

שֶׁה לְעוֹלָה לְתַקֵּן וּלְכַפֵּר הָרָהוּר הַלֵּב שֶׁבָּא מִמְּקוֹמוֹת הַמְטֻנָּפִים כַּנַּ"ל אַיֵּה נִתְתַּקֵּן וְעוֹלֶה מִשָּׁם כַּנַּ"ל וְזֶה בְּחִינוֹת מַה שֶּׁמּוּבָא בְּסוֹף תִּקּוּנִים (תִּקּוּן תִּנְיָנָא דַף א) בְּרֵאשִׁי"ת בָּרָ"א תֵּי"שׁ דְּהַיְנוּ הַשֵּׂה לְעוֹלָה, שֶׁנַּעֲשֶׂה עַל יְדֵי בְּחִינַת אַיֵּה שֶׁהוּא בְּחִינוֹת בְּרֵאשִׁית מַאֲמָר סָתוּם כַּנַּ"ל

וְזֶה בְּחִינוֹת תְּשׁוּבָה כִּי זֶה עִקַּר הַתְּשׁוּבָה כְּשֶׁאָדָם מְבַקֵּשׁ וּמְחַפֵּשׂ אַחַר כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ וְרוֹאֶה בְּעַצְמוֹ שֶׁרָחוֹק מִכְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ וּמִתְגַּעְגֵּעַ וְשׁוֹאֵל וּמְצַטַּעֵר אַיֵּ"ה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ וְזֶהוּ בְּעַצְמוֹ תְּשׁוּבָתוֹ וְתִקּוּנוֹ כַּנַּ"ל וְהָבֵן הֵיטֵב

וְיֵשׁ בָּזֶה עוֹד הַרְבֵּה דְּבָרִים כִּי כְּשֶׁאָדָם הוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ אוֹ כְּשֶׁהוֹלֵךְ בַּדְּרָכִים בְּרוּחָנִיּוּת אֲזַי הַתּוֹרָה הוֹלֶכֶת לְפָנָיו, בִּבְחִינוֹת (מִשְׁלֵי ו) "בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אֹתָךְ" כִּי יֵשׁ בָּזֶה כַּמָּה בְּחִינוֹת כִּי כָל אֶחָד לְפִי תּוֹרָתוֹ וְלִפְנֵי כָל תּוֹרָה יֵשׁ בְּחִינוֹת סְפֵקוֹת הַנַּ"ל כְּגוֹן בְּחִדּוּשֵׁי תוֹרָה קֹדֶם שֶׁמְּחַדְּשִׁין יֵשׁ כַּמָּה סְפֵקוֹת וּבִלְבּוּלִים קֹדֶם שֶׁמְּבָרֵר וּמְלַבֵּן הַדָּבָר כָּרָאוּי וְאֵלּוּ הַסְּפֵקוֹת הֵם בְּחִינַת עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע שֶׁהוּא בְּחִינַת נָחָשׁ וּכְשֶׁמַּגִּיעַ אֶל הַתּוֹרָה בְּעַצְמָהּ זֶה בְּחִינַת עֵץ הַחַיִּים וְכוּ.

שַׁיָּךְ לְעֵיל וְזֶהוּ בְּחִינוֹת: אִם יֹאמַר לְךָ אָדָם, הֵיכָן אֶלְקֶיךָ תֹּאמַר לוֹ: בְּכָרָךְ גָּדוֹל שֶׁל רוֹמִי (יְרוּשַׁלְמִי תַּעֲנִית פֶּרֶק א) שֶׁגַּם שָׁם שֶׁמְּלֵאִים גִּלּוּלִים וַעֲבוֹדָה זָרָה, גַּם שָׁם מֻסְתָּר הוּא יִתְבָּרַךְ כַּנַּ"ל וְהַכְּלָל כְּשֶׁנּוֹפֵל לְשָׁם, חַס וְשָׁלוֹם אֲזַי כְּשֶׁמַּתְחִיל לְבַקֵּשׁ אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ בָּזֶה הוּא מְחַיֶּה אֶת עַצְמוֹ מֵחִיּוּת הַקְּדֻשָּׁה כִּי חִיּוּת הַקְּלִפּוֹת הוּא רַק מֵהַהַסְתָּרָה מַה שֶּׁנִּסְתָּר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שָׁם בְּתַכְלִית הַהַסְתָּרָה עַד שֶׁאֵין יוֹדְעִין מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ כְּלָל אֲבָל תֵּכֶף כְּשֶׁמְּבַקְּשִׁין אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ נִמְצָא שֶׁיּוֹדְעִין עַל כָּל פָּנִים שֶׁיֵּשׁ אֱלוֹ"ק יִתְבָּרַךְ רַק שֶׁהוּא נִסְתָּר וְנֶעְלָם וְעַל כֵּן מְבַקְּשִׁין אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ וּבָזֶה בְּעַצְמוֹ מְחַיֶּה עַצְמוֹ בְּמְקוֹם נְפִילָתוֹ כִּי אַיֵּה הוּא בְּחִינוֹת מַאֲמָר סָתוּם, שֶׁהֵם מְקַבְּלִין חִיּוּת מִשָּׁם רַק שֶׁחִיּוּת הַקְּלִפּוֹת הוּא מֵהַהַסְתָּרָה אֲבָל הוּא מְחַיֶּה אֶת עַצְמוֹ בִּבְחִינוֹת חִיּוּת הַקְּדֻשָּׁה בְּמְקוֹם נְפִילָתוֹ עַל יְדֵי הַבַּקָּשָׁה וְהַחִפּוּשׂ שֶׁמְּחַפֵּשׂ אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ כַּנַּ"ל וְאַחַר כָּךְ זוֹכֶה לַעֲלוֹת מִשָּׁם לְגַמְרֵי אֶל הַקְּדֻשָּׁה בְּעַצְמָהּ דְּהַיְנוּ בְּמְקוֹם הִתְגַּלּוּת כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ כִּי עִקַּר הַקְּדֻשָּׁה שֶׁיִּתְגַּלֶּה כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ.

[זאת הַתּוֹרָה, וְגַם מַאֲמָר הַמַּתְחִיל: אֵלּוּ הַמִּתְפָּאֲרִין עַצְמָן וְכוּ וְכָל מַה שֶּׁנֶּאֱמַר בַּדֶּרֶךְ וְכוּ כְּגוֹן הִקְשׁוּ וְכוּ הַכֹּל אֶחָד כִּי כָל אֵלּוּ הַמַּאֲמָרִים קְשׁוּרִים

זֶה בָּזֶה וְהֵם מְרֻמָּזִים וְנִסְתָּרִים בְּדִבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (שַׁבָּת דַּף עז) בְּתוֹךְ הָאַגָּדָה הַפְּלִיאָה מְאֹד, מַה שֶּׁשָּׁאַל רַבִּי זֵירָא אֶת רַב יְהוּדָה כַּד חֲוֵי בְּדִיחָא דַּעְתֵּהּ, וְאִי בָּעֵי מִנֵּה כָּל חֲלָלֵי דְּעָלְמָא וְכוּ וְשָׁאַל אוֹתוֹ כַּמָּה שְׁאֵלוֹת, וְהֵם פְּלִיאוֹת נִשְׂגָּבוֹת מְאֹד, כְּגוֹן: מַאי טַעֲמָא תּוֹרָא אֲרִיכָא גְּנוּבְתֵּהּ וְכוּ, מַאי טַעֲמָא תַּרְנְגוֹלָא מִדְּלָא עֵינָא וְכוּ וְכָל הַשְּׁאֵלוֹת הַנֶּאֱמָרוֹת שָׁם כֻּלָּם הֵם פְּלִיאוֹת גְּדוֹלוֹת מְאֹד וְשָׁם מְרֻמָּז וְנִסְתָּר כָּל הַנַּ"ל וּמַה שֶּׁמּוּבָא לְעֵיל בְּעִנְיַן שִׂמְחָה וּבְדִיחָא דַּעְתֵּהּ שַׁיָּךְ גַּם כֵּן לָזֶה, וּמְרֻמָּז גַּם כֵּן בָּאַגָּדָה הַנַּ"ל שֶׁנֶּאֱמַר שָׁם בְּעֵת שֶׁהָיָה בְּדִיחָא דַּעְתֵּהּ גַּם מַה שֶּׁמּוּבָא בַּמַּאֲמָר הַזֶּה עַל פָּסוּק: "וְאַיֵּה הַשֶּׂה לְעֹלָה", מְרֻמָּז בָּאַגָּדָה הַנַּ"ל, שֶׁנֶּאֱמַר שָׁם: אִי בָּעֵי מִנֵּה כָּל חֲלָלֵי דְּעָלְמָא זֶה סוֹד בְּחִינַת חָלָל הַפָּנוּי שֶׁהוּא כִּבְיָכוֹל פָּנוּי מֵאֱלקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ וּבֶאֱמֶת בְּוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יִהְיֶה שָׁם גַּם כֵּן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כִּי אִם כֵּן מֵהֵיכָן יְקַבֵּל חִיּוּת אַךְ זֶהוּ בְּחִינַת הַנַּ"ל, שֶׁמְּקַבֵּל חִיּוּת מִבְּחִינַת מַאֲמָר סָתוּם, בְּחִינַת בְּרֵאשִׁית וְכוּ גַּם מַה שֶּׁמּוּבָא לְקַמָּן בְּעִנְיַן יִרְאָה יֵרֵא שַׁבָּת, שַׁיָּךְ גַּם כֵּן לָכָאן כִּי כָּל יִרְאָה יֵשׁ לָהּ מַאֲמָר וְכוּ, וְיֵשׁ מַאֲמָר שֶׁכּוֹלֵל כֻּלָּם וְכוּ כַּנַּ"ל גַּם מַה שֶּׁמּוּבָא לְקַמָּן בְּעִנְיַן הַשְׂגָּחָה שַׁיָּךְ גַּם כֵּן לָזֶה עַל אַגָּדָה הַנַּ"ל. מַאי טַעֲמָא תַּרְנְגוֹלָא מִדְּלֵי עֵינָא וְלֹא זָכִינוּ לִשְׁמַע בֵּאוּר כָּל זֶה].

נקודה למחשבה

ה' איפה אתה?!

בתוך עולם התורה, בתוך הבית־מדרש, בתפילות, בסדרים וכל שאר הטוב האלוקי אליו אנחנו זוכים - קל לפגוש את הקב"ה.

אבל, כשיוצאים קצת החוצה, לבין־הזמנים, הלב זועק ושואל; ריבונו של עולם, איפה אתה?

כשאני עומד בהתמודדות האם לתת צדקה או לא - ברור לי מה רצון ה' ומה לא; כשאני מתמודד אם לומר איזה לשון־הרע עסיסי - גם ודאי מה רצון ה'. בשאלות כאלה, אם אני מכוון את הלב ומחפש לכבד את הקב"ה מתוך המציאות שלי, סך־הכל הדברים ברורים ואפשר לזכות לאור באור ה' בבחירות הנכונות.

אבל כשאני צריך לעזור בבית בנקיונות, להתקע בטרמפים ללא שום סיבה ותוחלת, לעמוד בתור בסופר או כל מיני דברים כאלה ואחרים - הדברים מתחילים להסתבך. יהודי עובד ה' שואל את עצמו "איה מקום כבודו"?! איפה ה' נמצא פה, מה ה' רוצה ממני בסיטואציה הנוכחית? וזו שאלה נוקבת.

אל מה התשובה?

התשובה היא השאלה. בשביל לייצר מרחב בו אנחנו קיימים, נבראים בשר ודם עם ממשות ועצמאות - ה' היה חייב להעלים את עצמו. ה' החליט לייצר את המקומות האלו שלא ברור היכן הוא נוכח בהם... מצד שני, כל מה שה' רצה אותנו נבראים עם מרחבים שלמים שהוא לא מתגלה בהם - זה בשביל לגלות שם את כבודו, "ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו". זאת אומרת, שמצד אחד זה מרחב שה' החליט להעלם בו, וכך זה אמור להיות; ומצד שאני ה' מבקש להתגלות בתוך המרחב הזה! הכיצד!?

בשאלה. השאלה זועקת את הנוכחות הבלתי־נמצאת של הקב"ה במרחב. שאני שואל 'איפה ה' נמצא כאן?!' אני מפרסם ומודה בכך שהוא נמצא, אבל באופן נעלם.

כך, באורח פלא אני מצליח לגלות איזשהו פרדוקס אלוקי, "לעושה נפלאות גדולות לבדו" - בתוך המציאות המוגבלת.

ואם שואלים באמת, זה מתגלה. מרגישים ומגלים איך ה' נמצא, גם בשטח האפור.